



**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

§. I. Undè oriatur Consuetudinis vis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

cranda respicit, & Rituale itidem Romanum, quod cætera Arcana, scilicet Sacramenta, spectat, sunt apud earum plerasque usu recepta.

VII. Cùm in aliquâ Ecclesiâ erigitur novum Beneficium, eidem attribuenda sunt Prærogativæ juxta Consuetudinem Vicinarum Ecclesiarum, quæ, si variæ sint, magis rationabilis aliis præferetur. C. 6. De Consuet.

VIII. Cùm diversæ sunt, præferenda est, quæ à peccato removel ei, quæ peccato exponit. C. 6. in 1. Coll. De Spons. duorum ubi Matrimonium ratum præfertur Matrimonio consummato posteriori non obstante contrariâ Consuetudine.

IX. Consuetudo, cujus omisso scandalum generaret vel disensionem, servanda est, modò id, de quo agitur, non sit ex se malum. C. 1. De Cognatione Spirit. C. 3. De Consang. & Aff.

X. In Decimis solvendis spectanda Consuetudo, & in dubiis ad eam recurrendum. C. 18. 20. 32. De Decim.

XI. In Procurationibus, Visitationibus, aliisque similibus, attendenda est Consuetudo. C. 14. De Censib. in integ.

SECTIO III.

Quæ sint in Canone Consuetudinis Indifferentis exempla.

REGULA.

Non alia sunt in Canone Consuetudinis Indifferentis exempla, quàm ista.

I. Maxima Missæ & Sacramentorum, Ceremoniarum in Canone relatarum pars, quæ in Tractatibus de Missâ & de Sacramentis colligentur. De his fit mentio. C. 5. Dist. XI.

II. Quòd Jejunium Quadragesimæ incipiat à Quinquagesimâ, sive pro Omnibus, sive pro Clericis tantum. C. 4. 5. 6. Dist. IV.

III. Quòd Sabbato jejunetur, vel non. C. 11. Dist. XII.

IV. Quòd communicetur quotidie, vel certis tantum diebus. *ibid.*

V. Quòd hic, vel ille Ritus in celebrandis Divinis Officiis servetur. C. 13. 14. Dist. XII. C. 31. De Consue. Dist. II.

VI. Quòd Metropolitanus se invicem consecrent. C. 33. CAUS. XXIV. QUÆST. I.

Nota Omnes Consuetudines, quæ solam Disciplinam spectant, hic referri posse, ideòque si quæ hujusmodi inter bonas collocentur, quia ad Fidem vel ad Bonos Mores conferunt, vel aliâ de causâ, huc transferri licere.

VII. Quòd in Donationibus inter vivos, vel mortis causâ, Ecclesiæ factis Solemnitas Juris non servetur. C. 2. De Consuet.

VIII. Quòd Proximior possit intrâ annum & diem repetere possessionem venditam à Propinquo, offerendo Emptori pretium, quod solvit. C. 8. De Restit. in integrum.

IX. Quòd Canonicatum Collatio à solo Capitulo fiat, Episcopo irrequisito. C. 31. De Elect.

X. Quòd Archidiaconus excommunicare, suspendere, absolvere Presbyteros & Priores, Parochiales Ecclesias interdiceret, inquirere, & visitare possit. C. 54. De Elect.

XI. Quòd idem habeat in Monasteriis jurisdictionem. C. 10. De Off. Archid.

XII. Quòd Patriarchæ & Primates jurisdictione gaudeant in Subditos Archiepiscoporum & Episcoporum Patriarchatus vel Primatû. C. 8. CAUS. IX. QUÆST. III. C. 9. De Off. Jud. Ord.

XIII. Quòd Canonici à Capitulo corrigantur. C. 13. De Off. Jud. Ord.

XIV. Quòd Ecclesia Malefactores suos conveniat, vel coram Judice Ecclesiastico, vel coram Seculari. (Hoc non servatur in Galliâ, ubi Ecclesia hac in re est ejusdem conditionis, ac alii Actores.) C. 8. De for. compet.

XV. Quòd Festa à Vesperâ ad Vesperam, vel aliter celebrentur, quòdque Festum Trinitatis in Octavis Pentecostes, vel in Dominica Prima Adventus fiat. C. 2. De feriis.

XVI. Quòd tertiam vel quartam partem habeat Episcopus de his, quæ Ecclesiæ legantur. C. 15. De Testament.

XVII. Quòd Parochus hanc vel illam portionem habeat de relictis Ecclesiæ à Parochianis suis extrâ Parochiam Sepulturam eligentibus. C. 9. De Sepult.

XVIII. Quòd filius Sacerdotis Græci in Sacerdotio legitime genitus, Episcopus eligi non possit. C. 6. De Cler. conjug.

XIX. Quòd Episcopo liceat inquirere, punire, corrigere Subditorum excessus, inconsulto Capitulo. C. 3. De Consuet. in VI.

XX. Quòd Antiquiores Canonici gradatim meliores possint, cùm vacant, per se vel per alios optare Præbendas, nisi vacant in Curiâ Romanâ. C. 4. De Consuet. in VI. hujus usus ratio est in C. 15. De Majorit. & Obed. jubente, ut Prior ordine, potior sit in portione percipiendâ. Nota obiter, quòd Consuetudines exurgentes ex præscriptione Superiorum contra Inferiores, rigorosè examinandæ sint, quotiès emergunt circa illas inter utrosque Controversiæ.

PUNCTUM QUARTUM.

De Consuetudinis Vi.

Quartum de Consuetudine Punctum, illius vim respiciens, in 4. §§. dividetur. In 1. quæretur, A quo habeat vim suam Consuetudo. In 2. Quid possit. In 3. Quid non possit. In 4. An quæ sunt vi malæ Consuetudinis, istâ abrogatâ, abrogentur.

§. I.

Unde oriatur Consuetudinis vis?

REGULA.

Non aliudè haurit Consuetudo vim suam, quàm ex Legislatoris consensu tacito vel expresso, aut ex ipsâ Lege.

Infertur ex. C. 9. & C. 11. De Consuet. in quorum Primo prohibetur Capitulo Parisiensi, ne novas Consuetudines in Ecclesiâ Parisiensi introducat sine consensu Episcopi Parisiensis, qui est illius Ecclesiæ Legislator: In Secundo verò declaratur, valere Consuetudinem legitime præscriptam, id est legitimo tempore servatam, sive conscio sive incscio Legislatore; nam præscribitur, vel incscio Domino, vel eo conscio, sed negligente jus suum, cùm Lex nullibi ad id requirat Domini noticiam.

RATIO: Consuetudo est Lex, ideòque oportet, ut, ab Habente potestatem Legis condendæ quodanmodo proficiatur; hoc autem tribus modis fieri potest, vel enim agitur de Consuetudine, quæ Legem aliquam abroget, vel de aliâ; si de Primâ, requiritur consensus illius, qui Legem tulit: Si de Secundâ, requiritur consensus illius, cujus est Legem condere in Locis, in quibus stabilitur Consuetudo; hic verò consensus dari potest vel expressè, ut cùm Legislator sciens Consuetudinem stabiliri, illam expressè approbat; vel tacitè, ut cùm Legislator sciens Consuetudinem stabiliri, contra illam non reclamât: vel datus est ab ipsâ Lege, ut cùm incscio alicujus Loci Legislatore, in eo Consuetudo stabilitur, tunc enim Lex consentit, ut, si legitimo tempore servetur, vim Legis habeat. C. 1. De Consuet. in VI. supponit, Consuetudines quòdque introduci ac stabiliri, incscio Legislatore, cùm causam afferens, cur Lex nova non deroget Consuetudinibus contrariis, nisi de illis expressè meminerit, dicat, hoc provenire ex eo quòd Legislator illas plerumque ignoret: hic consensus à Lege datus, differt à consensu, de quo priùs dictum est, in eo quòd sit generalis & cadat in quasvis Consuetudines Legislatori etiam ignotas; ille verò sit particularis, cadatque in Consuetudines determi-

determinatas, ipsi Legislatori cognitae, eoque modo facile conciliantur Juris Textus, ac Interpretes, qui contrarii esse videntur circa consensum Legislatoris ad institutionem Consuetudinis requisitum.

Hinc, cum ejus sit solvere, cuius est ligare, ejusdem est Consuetudinem abrogare, cuius est statuere, unde fit, ut, quoties Legislator vult Consuetudines abrogare, iis expressè derogat Clausula adjectione *non obstante quavis Consuetudine C. 9. de Consuet. in integ.* quod docet ad Capitulum pertinere, ut immutet Consuetudines ipsum solum tangentes, quae ab eodem statui potuerunt.

Nunc inquirendum, quid Consuetudo possit vel non possit; sed prius notandum, haberi in exemplis malae Consuetudinis supra collectis Quid Consuetudo non possit; in Exemplis verò Bonae Consuetudinis fidei supra collectis, Quid possit; ideòque hic tantum collecturi sumus loca, in quibus Canon expressè dicit, hoc vel illud per Consuetudinem posse vel non posse fieri.

§. II.

Quid possit Consuetudo, sive Generalis, sive Particularis, & quid circa istam expressè prohibeatur.

REGULA I.

Non alia circa hunc Paragraphum in Canone expressè habentur, quam ista.

I. Prisca Consuetudine acquiri potest Jurisdicatio & Privilegium: hinc, cum circa Dignitates diversae esse possint Consuetudines, esse quoque possunt eandem Dignitatem Prerogativae variae in diversis Ecclesiis. C. 6. *De Consuet.*

II. Consuetudo determinare potest jura à Parochiis Episcopis solvenda. C. 5. CAUS. X. QUÆST. III.

III. Introducere potest, ut una Ecclesia, de gremio alterius Prælatum eligere teneatur. Idem dic de Abbate erga Monasterium C. 8. *De Consuet.* C. 25. *De Verb. Signif.*

IV. Potest vis ejus ad Legis & Statuti interpretationem extendi; est enim optima utriusque Interpretis. C. 8. *De Consuet.*

V. Consuetudo rationalis ac legitime præscripta Juri Positivo sive Commune sit, sive Particulare, derogare potest. C. 6. & C. 11. *Eod. Tit. C. 31. De Elect.* C. 13. *De For. Compet. C. 7. de Appel. §. denique. C. 3. De Consuet. in VI.*

Nota contra quantum circa Consuetudinis vim exemplum, plures opponi posse Canones, talesque esse, qui infra citantur, & in quibus Consuetudo Canonibus vel Legi contraria nullius roboris esse declaratur: verum non responderi posse, hos omnes Canones loqui de Consuetudine non rationabili, vel de eâ, quæ nondum legitime præscripta est; nec aliâ tolli viâ posse apparentem hanc contrarietatem, cum hic recurrere non liceat ad Disciplinæ diversitatem, quæ ex Temporibus vel Locorum varietate oritur. Semper enim & ubique agnitus est, Consuetudinem vim Legis habere, ut alibi ostensum est. Attamen, ut clariùs Responso hæc innotescat, ecce Canones, qui præfatam contrarietatem continent. C. 3. 7. *De Consuet.* C. 5. *De Juram. Cal. C. 1. 4. Dist. XI. C. 26. De Testib. & Attest. C. 3. De Celeb. Miss. in 5. Coll. C. 1. De His, quæ sunt à Prælati & c. C. 3. De Donationibus. C. 1. De Consuet. in VI.*

Et circa illos, aliosque similes Observa iterum, inter Canones quosdam esse (de Lege idem dicito) qui Jus merè Humanum non inducunt, sed Jus Naturale vel Divinum exequuntur, idemque poenæ adjectione servandum curant, ideòque Consuetudinem, quæ talibus adversatur Canonibus, utpotè Juri Naturali vel Divino contrariam, omni prorsus vi carere: alios verò esse Canones Jus merè Humanum statuentes, eosque reclamare contra Consuetudinem, donec legitime præscripta sit, eo planè modo, quo res pro Domino suo reclamant, usque ad legitimam præscriptio-

Tom. I.

nem; ideòque sicut alienæ rei Possessor ante legitimam Præscriptionem injustus Detentor haberi potest, ita Consuetudinis non præscriptæ Observator, Canonis, cui adversatur, Transgressor judicari potest.

Observa 3. Consuetudinem, ut Jure Canonico sit legitime præscripta, tria requirere 1. ut sit Rationalis, qualis non est, quæ Juri Naturali vel Divino adversatur. 2. est Spatium 40. annorum. 3. Ut per illos annos inceptum usum Legislator non improbarit. Primum patet, ex his omnibus Canonibus, in quibus Consuetudo, quantumvis vetusta, declaratur Corruptela, quia vel Naturali vel Divino Juri adversatur. Secundum inferitur ex C. 25. *De Verb. Signif.* in quo Consuetudo probatur legitima ex eo, quòd 40. annis duraverit, ex C. 4. 6. 8. *De Præscript.* quæ ad Præscriptionem 40. annos requirunt indistinctè, ideòque tam ad Legem, quam ad alias res extendi possunt. Tertium colligitur ex *cit. C. 25.* in quo Consuetudo probatur legitima ex eo, quòd per 40. annos, per quos duravit, nil huic contrarium intervenerit. Colligitur ex PANORMITANO in *idem C. ubi* requirit tacitum consensum ejus, cui præjudicatur, ut Consuetudo legitime præscribatur. Consuetudo autem semper Legislatori præjudicat, cum vel factæ Legi derogat, vel faciendi jus usurpet.

VI. Efficere potest, ut Donatio, quæ aliàs non valeat, valeat. C. 3. *De Donationibus.*

VII. Obligare potest ad aliquid dandum pro Rerum Spiritualium receptione. C. 42. *De Simon.*

VIII. Dare potest aliis, quam Canonicis, jus Episcopum eligendi. C. 50. *De Elect.* C. 3. *De Causa poss. & propr.*

IX. Personæ aliàs inhabili ad judicandum, ut Fœminæ, Jurisdictionem dare potest; Personæ verò ad id idoneæ illam dare potest in Casibus, in quibus illa carebat. C. 4. *de Arbitr. C. 1. 2. 5. De Off. Ord. in VI. C. 1. De For. compet. in VI. §. denique §. nec.*

X. Consuetudo, etsi mala, eximit à poenâ, quamdiù ab Ecclesiâ toleratur. C. 11. *De Tempor. Ordin.*

XI. Consuetudo antiqua, etsi prava, veniam meretur, illam bonâ fide Sequentibus. C. 2. & 9. *pro ut refertur in Collect. 2. Eod. Tit.*

XII. Superior potest vi Consuetudinis in non Subditum Correctionis jus acquirere. C. 13. *De Off. Jud. Ord.*

XIII. Antiqua Consuetudo præsentandi jus dare potest. C. 24. *De Elect.*

XIV. Longa annuam solvendi Pensionem Consuetudo eam continuandi obligationem parit. *ibid.*

XV. Efficere potest, ut Actor Rei Forum sequi non teneatur. C. 5. *De For. Compet.*

XVI. Festa introducere potest, illaque celebrandi modum determinare. C. 2. *De Feriis.*

XVII. Approbatâ Loci Consuetudine fieri potest, ut quoddam Instrumenti genus authenticum habeatur, id est fide dignum. C. 9. *De Fide Instrum.*

XVIII. Jus Visitationis & Procurationis acquirere potest Archiepiscopo in omnibus Provinciæ suæ Ecclesiis tam Regularibus, quam Secularibus. C. 16. *De Præscript.*

XIX. Consuetudine effici potest, ut Episcopo consentiente Clericus de redditibus Beneficii sui proximo anno post mortem percipiendis disponat. C. 1. *De Testam. in 2. Coll.*

XX. Tanta est Consuetudinis vis, ut jura, quæ Archidiacono acquirit in Ecclesiis sibi subjectis, minuire nequeat Episcopus, si aliundè justa sunt. C. 2. *De Excess. Præl.*

XXI. Poterat aliàs Canonicos à residendo eximere per totum annum; nunc autem non potest nisi per tres menses. C. 5. *De Constit. C. 12. Sess. XXIV. CONC. TRID.*

XXII. Efficere potest, ut Appellatio à Judice Laico ad Judicem Ecclesiasticum teneat. C. 6. *De Appell. §. denique.*

XXIII. Acquirere potest Archidiacono vel simili Vacantium in Dioceses Ecclesiarum custodiam. C. 51. *De Appel.*

XXIV. Reddere potest aliquem inhabilem ad Dignitates Ecclesiasticas. C. 6. *De Cler. Conjug.*

h 2

XXV. Effi-